

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως : 97/2013

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Α' Τμήμα)**

Συνεδρίαση της 11/3/2013

ΣΥΝΘΕΣΗ:

Πρόεδρος : Βασίλειος Σουλιώτης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη : Ανδρέας Χαρλαύτης, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Γαρυφαλία
Σκιάνη, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Νομικοί Σύμβουλοι του
Κράτους.

Εισηγητής : Γαρυφαλία Σκιάνη, Νομικός Σύμβουλος.

Ερώτημα : Το υπ' αρ. Δ10Α 1180458/2926 ΕΞ2012/31-12-2012 έγγραφο του
Υπουργείου Οικονομικών/Γεν. Γραμμ. Δημ. Περιουσ./Γεν. Δ-νση Δημ. Περ. &
Εθν. Κληρ/των/Δ-νση Δημ. Περ./Τμ. Α'.

Περίληψη ερωτήματος: Λαμβανομένων υπ' όψη των υπ' αρ. 406/2000 και
469/2003 γνωμοδοτήσεων του Ν.Σ.Κ., 1) ποία Υπηρεσία είναι αρμόδια για τον
αποχαρακτηρισμό ρεμάτων-χειμάρων στα Δωδεκάνησα, 2) ποία Υπηρεσία είναι
αρμόδια για να πιστοποιήσει εάν ένα ρέμα έχει χάσει τον κοινόχρηστο

χαρακτήρα του και με ποία διαδικασία, 3) εάν αποχαρακτηρίζονται μόνον τα ρέματα, τα οποία έχουν καταστεί ανενεργά από φυσικά αίτια ή από πάσης φύσεως αίτια (μετά από νόμιμο τεχνικό έργο ή και κατασκευή χωρίς άδεια).

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα) γνωμοδότησε ως ακολούθως:

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ:

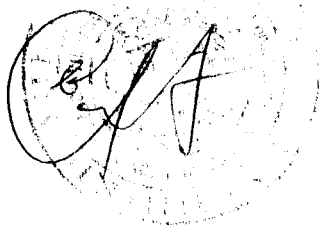
Από το έγγραφο του ερωτήματος προκύπτουν τα ακόλουθα:

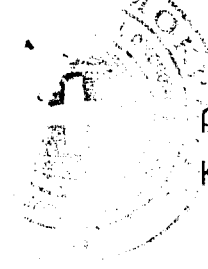
Η εταιρεία με την επωνυμία "C... M...E... Ξ...-T..., K... Δ... Α.Ε." την 22-11-2011 κατέθεσε στην ως άνω Υπηρεσία αίτημα εξαγοράς δύο τμημάτων Γαιών με ΚΜ 2417 και 2418 στην περιοχή «Κέφαλος» της Νήσου Κω, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 4377/1929.

Δια του υπ' αρ. 1159030/5543/Α0010/15-12-2011 εγγράφου της ερωτώσας Υπηρεσίας διεβιβάσθη η ανωτέρω αίτηση στην Κτηματική Υπηρεσία Δωδεκανήσου, για να υποβάλει η τελευταία στην αποστείλασα Υπηρεσία τα απαραίτητα δικαιολογητικά, όπως ορίζει το ανωτέρω άρθρο.

Η Κτηματική Υπηρεσία, δια του υπ' αρ. ΔΚ 1980/18-6-2012 εγγράφου της, επέστρεψε στην ήδη ερωτώσα Υπηρεσία τον φάκελο με τα σχετικά έγγραφα, προκειμένου να εκδοθεί απόφαση για την απ' ευθείας και χωρίς δημοπρασία εκποίηση τμημάτων των δύο ακινήτων στην εν λόγω εταιρεία.

Κατόπιν του υπ' αρ. Τ.Ε. 1217/29-3-2011 εγγράφου της Δ-νσεως Τεχνικών Έργων Δωδεκανήσου, δια του οποίου βεβαιώνεται ότι μέρος των κτηματολογικών ρεμάτων έχει καταστεί ανενεργό, ο Προϊστάμενος της Κ.Υ., δια του υπ' αρ. Δ.Κ. 1075/27-4-2011 εγγράφου του, αποχαρακτήρισε τμήματα (επιφανείας 518,56 και 1819,80 τ.μ.) κοίτης των δύο αναγραφόμενων

ρεμάτων και κατέγραψε αυτά με ΑΒΚ 1327 και 1328, αντιστοίχως, στο Βιβλίο Καταγραφής Δημοσίων Κτημάτων.

Κατά την ερωτώσα Υπηρεσία, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει, ότι η Επιτροπή Δημοσίων Κτημάτων (άρθρο 98 Π.Δ. 284/1988) στο υπ' αρ. 1/2012/30-3-2012 Πρακτικό της ανέβαλε την έκδοση αποφάσεως περί της μη αναγκαιότητας των δύο ρεμάτων για κρατικές ανάγκες και ζήτησε την περαιτέρω διερεύνηση των στοιχείων του φακέλου και ειδικότερα του νομότυπου του αποχαρακτηρισμού των εν λόγω εκτάσεων, οι οποίες αποτελούσαν κοινόχρηστα ρέματα, καθώς και της διαδικασίας, που ακολουθήθηκε, για τον αποχαρακτηρισμό τους.

Από το διδόμενο ιστορικό προκύπτει ότι όπως διαπιστώθηκε από την Δ-νση Τεχνικών Έργων Δωδεκανήσου, δια του υπ' αρ. Τ.Ε. 1217/29-3-2011 εγγράφου της, όσον αφορά στην οριοθέτηση και αποχαρακτηρισμό ρεμάτων (χανδάκων) στο γήπεδο ιδιοκτησίας της εταιρείας "C... M...E... Ξ...-T..., K... Δ... Α.Ε" στην Κέφαλο Κω, μέρος των κτηματολογικών ρεμάτων ήδη έχει καταληφθεί από τμήμα του κεντρικού κτηρίου του συγκροτήματος ενώ το υπόλοιπο φαίνεται να έχει καταργηθεί και ως εκ τούτου αυτά (ρέματα) δεν πληρούν πλέον τις απαιτήσεις, για τις οποίες είχαν δημιουργηθεί στο παρελθόν, αφού εν τοις πράγμασι έχουν καταστεί ανενεργά, ότι ήδη έχει υποβληθεί στην ανωτέρω Υπηρεσία και είναι στη διαδικασία θεωρήσεως τοπογραφικό διάγραμμα και υδραυλική μελέτη, η οποία ρυθμίζει τα υδραυλικά και υδρολογικά δεδομένα των απαιτούμενων έργων για την απρόσκοπτη απορροή των ομβρίων υδάτων της περιοχής προς την θάλασσα, στην συνέχεια δε, θα υποβληθεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 5 του Ν3310/2002 για έκδοση αποφάσεως επικυρώσεως του καθορισμού των οριογραμμών των ρεμάτων και ότι ο Προϊστάμενος της Κτηματικής Υπηρεσίας Δωδεκανήσου με την υπ' αρ. ΔΚ 1075/27-4-2011 απόφαση του αποχαρακτήρισε τμήματα (επιφανείας 518,56 και 1819,80 τ.μ. αντιστοίχως) της κοίτης των δύο αναγραφόμενων ρεμάτων και κατέγραψε αυτά με ΑΒΚ 1327 και 1328 αντιστοίχως στο Βιβλίο Καταγραφής Δημοσίων Κτημάτων

Εν όψει των ανωτέρω και της υπ' αρ. 406/2000 γνωμοδοτήσεως του Ν.Σ.Κ., η οποία έχει γίνει αποδεκτή από τον αρμόδιο Υπουργό Οικονομικών, καθώς και της υπ' αρ. 469/2003 γνωμοδοτήσεως του Ν.Σ.Κ., η οποία, όπως αναφέρει η ερωτώσα Υπηρεσία, δεν προκύπτει ότι έγινε αποδεκτή από τον αρμόδιο Υπουργό, καθώς και του υπ' αρ. 3701/1-11-2012 εγγράφου της Κ.Υ. Δωδεκανήσου, η ερωτώσα Υπηρεσία υπέβαλε τα προαναφερθέντα ερωτήματα. Σημειώνεται, ότι στο ανωτέρω υπ' αρ. 3701/2012 έγγραφο γίνεται μία ανασκόπηση του διαχρονικού δικαίου στα Δωδεκάνησα εν σχέσει προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ακινήτων.

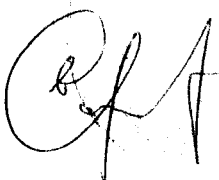
ΙΙ. ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ:

Στο άρθρο 13 του Ν. 4377/1929 «Περί κυρώσεως του από 23 Μαρτίου 1929 Ν.Δ. περί Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού» ορίζεται:

«Προς ίδρυσιν νέων και αξίαν λόγου επέκτασιν υπάρχουσών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων προς εξυπηρέτησιν του σκοπού του τουρισμού, χαρακτηριζομένου ως δημοσίας ωφελείας, επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτριώσεις κτημάτων ανηκόντων εις δήμους ή κοινότητας ή εις νομικά ή φυσικά πρόσωπα.....»

Δημόσια κτήματα δύνανται να παραχωρηθώσι προτάσει του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και μετ' απόφασιν του Υπουργικού Συμβουλίου προς τον αυτόν σκοπόν άνευ δημοπρασίας. Το τίμημα αυτών καθορίζεται υπό του Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν ητιολογημένης γνωματεύσεως Επιτροπής, αποτελουμένης εκ του οικείου νομάρχου, ως προέδρου, και του προέδρου Πρωτοδικών, νομομηχανικού, του αρχαιότερου οικονομικού εφόρου και του νομογεωπόνου της περιφερείας, εις ην κείται το ακίνητον.....».

Δια του Ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91, τ. Α') ορίσθηκαν τα της εναρμονίσεως του Ν. 1650/1986 με τις Οδηγίες 97/11 Ε.Ε. και 96/61 Ε.Ε., τα της διαδικασίας

 4

οριοθετήσεως και τα των ρυθμίσεων θεμάτων για τα υδατορέματα εθεσπίσθησαν δε και άλλες διατάξεις.

Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 του άρθρου 5 του αμέσως ανωτέρω νόμου ορίζεται:

«Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 6 του Ν. 880/1979 (ΦΕΚ 58, τ. Α'), όπως η παράγραφος 3 συμπληρώθηκε με το άρθρο 6 παράγραφος 1γ του Ν. 2052/1992 (ΦΕΚ 94, Α'), αντικαθίσταται ως ακολούθως:

«1. Τα υδατορέματα (μη πλεύσιμοι ποταμοί, χείμαρροι, ρέματα και ρυάκια), που βρίσκονται εντός ή εκτός ρυμοτομικού σχεδίου ή εντός οικισμών που δεν έχουν ρυμοτομικό σχέδιο, οριοθετούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

Η οριοθέτηση συνίσταται στον καθορισμό και επικύρωση των πολυγωνικών γραμμών εκατέρωθεν της βαθιάς γραμμής του υδατορέματος, οι οποίες περιβάλλουν τις γραμμές πλημμύρας, τις όχθες, καθώς και τα τυχόν φυσικά ή τεχνητά στοιχεία, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του υδατορέματος.

Ο κατά τα ανωτέρω καθορισμός μπορεί να γίνεται και σε τμήματα μόνο των υδατορεμάτων. Στην περίπτωση αυτή η τεχνική έκθεση της επόμενης παραγράφου συνοδεύεται από υδρολογικά, υδραυλικά και περιβαλλοντικά στοιχεία ή μελέτες για το συνολικό μήκος του υδατορέματος.

2. Για την κατά τα ανωτέρω οριοθέτηση απαιτούνται:

Ι. Οριζοντιογραφικό και υψομετρικό τοπογραφικό διάγραμμα αποτύπωσης του υδατορέματος σε κατάλληλη κλίμακα και εξαρτώμενο από το τριγωνομετρικό δίκτυο της περιοχής που συντάσσεται με μέριμνα: α) του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ή β) της οικείας Περιφέρειας ή γ) της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή δ) του οικείου Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού ή ε) άλλου προσώπου που αναθέτει σε μηχανικό ο οποίος έχει δικαίωμα για τη σύνταξη τέτοιου διαγράμματος.

Στις περιπτώσεις δ' και ε' τα τοπογραφικά διαγράμματα ελέγχονται και θεωρούνται από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

II. Τεχνική Έκθεση που συνοδεύεται από υδρολογικά, υδραυλικά και περιβαλλοντικά στοιχεία ή μελέτες βάσει των οποίων προτείνονται οι οριογραμμές του υδατορέματος στο ανωτέρω τοπογραφικό διάγραμμα.

Η Τεχνική Έκθεση με τα συνοδευτικά της στοιχεία συντάσσεται, ελέγχεται και θεωρείται όπως το τοπογραφικό διάγραμμα της παραγράφου (I) από τις αντίστοιχες Υπηρεσίες της παραγράφου (I).

3. α. Ο καθορισμός των οριογραμμών γίνεται στο τοπογραφικό διάγραμμα της προηγούμενης παραγράφου από τις Υπηρεσίες της παραγράφου αυτής, ύστερα από γνώμη του οικείου δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, η οποία παρέχεται

β. Η επικύρωση του καθορισμού γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας και στην περίπτωση που το τοπογραφικό διάγραμμα συντάχθηκε με μέριμνα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.”.

III. ΘΕΣΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ:

Επί των τιθεμένων ερωτημάτων λεκτέα τα εξής:

Όπως έχει γίνει δεκτό (Γνωμ. ΝΣΚ 406/2000, 149/1999), σύμφωνα με το δίκαιο της Δωδεκανήσου, στα κοινής χρήσεως κτήματα υπάγονται τα πάσης φύσεως ύδατα, τόσον τα επί της επιφανείας της γης όσον και τα υπόγεια, καθώς και η κοίτη, επί της οποίας ρέουν. Κοινής χρήσεως κτήματα, τα οποία έπαυσαν να έχουν κοινόχρηστο χαρακτήρα, είναι κτήματα του Δημοσίου. Η μεταβολή αυτή συντελείται με την διαπίστωση του πραγματικού γεγονότος, ότι το πράγμα έπαυσε να επιτελεί τον κοινόχρηστο προορισμό του. Εάν όμως

η καθιέρωση του πράγματος ως κοινοχρήστου έχει λάβει χώρα δια του νόμου ή διοικητικής πράξεως, η αποκαθιέρωσή του θα γίνει με τον ίδιο τρόπο.

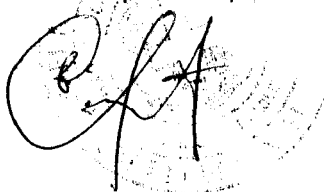
Περαιτέρω, ουσιώδες στοιχείο του υπό του άρθρου 24 του Συντάγματος προστατευομένου φυσικού περιβάλλοντος και δή της γεωμορφολογίας αυτού, αποτελούν τα, υπό διάφορες ονομασίες, υδατορέματα, δηλαδή οι πτυχώσεις της επιφανείας της γης, δια των οποίων συντελείται κυρίως η απορροή προς την θάλασσα των πλεοναζόντων υδάτων της ξηράς. Εκτός όμως της λειτουργίας τους αυτής, τα υδατορέματα αποτελούν επίσης φυσικούς αεραγωγούς, μαζί δε με την χλωρίδα και πανίδα τούτων αποτελούν οικοσυστήματα με ιδιαίτερο μικροκλίμα, που συμβάλλουν πολλαπλώς στην ισορροπία του περιβάλλοντος. Κατ' ακολουθία, το Κράτος υποχρεούται να διατηρεί τα πάσης φύσεως υδατορέματα στην φυσική τους κατάσταση, προς διασφάλιση της λειτουργίας τούτων ως οικοσυστημάτων, επιτρεπομένης μόνον της εκτελέσεως των απολύτως αναγκαίων τεχνικών έργων διευθετήσεως της κοίτης και των πρανών αυτών, προς διασφάλιση της ελευθέρας ροής των υδάτων (ΣΤΕ 3849/2006, 3215/2002, 319/2002, 2669/2001, 1801/1995, 3569/1996) αλλά, βεβαίως, και του χαρακτήρα τους ως φυσικών αεραγωγών. Αντιθέτως, αποκλείεται κάθε αλλοίωση της φυσικής καταστάσεώς τους, δι' επιχώσεως ή καλύψεως της κοίτης τους, ή τεχνική επέμβαση στα σημεία διακλαδώσεώς τους (ΣΤΕ 1407/2011, 899/2011 7μελούς, 2591/2005 κ.α.).

Δια της υπ' αρ. 406/2000 γνωμοδοτήσεως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αντιμετωπίσθηκε το ζήτημα, *«αν μπορεί η κοίτη χειμάρρου, που εδώ και πολλά χρόνια έχει αποβάλει το κοινόχρηστο χαρακτήρα της και εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να επανέλθει στη προτέρα κατάσταση, να καταγραφεί ως δημόσιο κτήμα (ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου) και να καταχωρηθεί στο οικείο Κτηματολόγιο, λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερου καθεστώτος που υπάρχει στα Δωδεκάνησα (Κ.Δ/γμα 132/29)»*, και έγινε δεκτό, ότι η κοίτη χειμάρρου στα Δωδεκάνησα, που εδώ και πολλά χρόνια έπαψε να επιτελεί το κοινόχρηστο προορισμό της οριστικώς και μονίμως (δι' ολοκληρωτικής ή μερικής εγκαταλείψεώς της από τα ρέοντα ύδατα του χειμάρρου) και απέβαλε

ως εκ τούτου τον χαρακτήρα της, ως κοινής χρήσεως πράγμα, περιέρχεται στα δημόσια περιουσιακά κτήματα (ιδιόκτητα του Δημοσίου) και καταγράφεται στα οικεία Βιβλία δημοσίων κτημάτων, ενώ περαιτέρω εγγράφεται (καταχωρίζεται) στο Κτηματικό Βιβλίο του Κτηματολογικού Γραφείο Ρόδου.

Περαιτέρω, δια της ανωτέρω γνωμοδοτήσεως του ΝΣΚ έγινε δεκτό, ότι η δόμηση κοντά σε υδατορέματα εξαρτάται από την οριοθέτησή τους, δηλαδή από την αποτύπωση της φυσικής κοίτης τους, δια της τηρήσεως της ως άνω διαδικασίας, και από την έκδοση σχετικής πράξεως, η οποία επικυρώνει τις οριογραμμές τους. Δια της οριοθέτησεως αυτής το υδατορέμα προσδιορίζεται και ως κοινόχρηστο πράγμα με τις προαναφερθείσες συνέπειες, όσον αφορά στα Δωδεκάνησα, για τον αποχαρακτηρισμό του οποίου πρέπει να εκδοθεί αντίθετη πράξη, με τήρηση της αυτής διαδικασίας. Κατ' ακολουθία, σε περίπτωση χειμάρρου, ο οποίος δεν έχει οριοθετηθεί με τυπική διαδικασία και ο οποίος, ολόκληρος ή τμήμα αυτού, λόγω φυσικών αιτίων έχει παύσει οριστικά να επιτελεί τον φυσικό προορισμό του, αρκεί, μετά τεχνική διερεύνηση αρμοδίως, η απλή διαπίστωση του φυσικού γεγονότος και η ένταξη του τμήματος που πλέον δεν είναι κοινόχρηστο, στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου με απλή πράξη του οργάνου που διαχειρίζεται την περιουσία αυτή, το οποίο εν συνεχεία μπορεί να το εκποιήσει, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Δια της υπ' αρ. 469/2003 γνωμοδοτήσεως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αντιμετωπίσθηκε το ζήτημα, «Εάν είναι νόμιμος ο αποχαρακτηρισμός κοίτης μη οριοθετηθέντος με τυπική πράξη χειμάρρου στα Δωδεκάνησα, με απλή πράξη της αρμόδιας Κτηματικής Υπηρεσίας, μετά τεχνική διαπίστωση του ότι το Τμήμα αυτό έχει αποβάλει τον χαρακτήρα του κοινόχρηστου και εάν κατόπιν αυτού επιτρέπεται η εκποίησή του από το Δημόσιο», και έγινε δεκτό, ότι «σε περίπτωση χειμάρρου που δεν έχει οριοθετηθεί με τυπική διαδικασία, ο οποίος, ολόκληρος ή τμήμα αυτού, λόγω φυσικών αιτίων έχει παύσει οριστικά να επιτελεί τον φυσικό προορισμό του, αρκεί, μετά τεχνική διερεύνηση αρμοδίως, η απλή διαπίστωση του φυσικού γεγονότος και η ένταξη του

τμήματος, που πλέον δεν είναι κοινόχρηστο, στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου, με απλή πράξη του οργάνου που διαχειρίζεται την περιουσία αυτή, το οποίο στη συνέχεια μπορεί να το εκποιήσει, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις (ανωτέρω Γνωμ ΝΣΚ 406/2000)» εν συνεχεία δε γνωμοδότησε ομοφώνως ότι *«για την έκδοση υπό του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου της πράξης αποχαρκτηρισμού του υδατορέματος, που αναφέρεται στο ερώτημα, αρκεί η τεχνική διαπίστωση από τις αρμόδιες τεχνικές υπηρεσίες της διοίκησης, ότι το συγκεκριμένο τμήμα της κοίτης του χειμάρρου έπαυσε όχι πρόσκαιρα, αλλά οριστικά να επιτελεί τον κατά φύση προορισμό του, μετά δε την διαπίστωση αυτή, νομίμως εκποιείται τούτο, σύμφωνα με τις ισχύουσες για την ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου διατάξεις.»*.

Περαιτέρω, όπως έχει κριθεί (ΣΤΕ 3849/2006 κ.α.), η έκταση, την οποία καταλαμβάνει το ρέμα, δεν επιτρέπεται να χαρακτηρίζεται ως χώρος οικοδομήσιμος ή προοριζόμενος για την ανέγερση κοινωφελών κτιρίων, αλλ' αποκλειστικώς ως κοινόχρηστος χώρος.

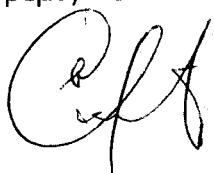
Επίσης, ως προς την επικύρωση, κατά την περ. β. της παρ. 3 του άρθρου 6 του Ν. 880/1979, όπως αντικατεστάθη ως άνω δια της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 3010/2002, της οριοθετήσεως των υδατορεμάτων, ευρισκομένων εντός οικισμών ή περιοχών (εντός ή εκτός σχεδίου), που λόγω του χαρακτήρα τους χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας (αρχαιολογικοί χώροι, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους κλπ), έχει γίνει δεκτό (ΣΤΕ 1843/2011, 4531/2009, 2470/2009, 1242/2008, 3849/2006), ότι αυτή (επικύρωση οριοθετήσεως) δεν επιτρέπεται να ανατεθεί σε άλλο, πλην του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανο της εκτελεστικής εξουσίας και ότι, συνεπώς, οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 3 εδ. β του Ν. 3010/2002 (Σημ.: ορθότερα: του άρθρου 5 παρ. 1 του Ν. 3010/2002, δια του οποίου αντικατεστάθη και η παρ. 3 του άρθρου 6 του Ν. 880/1979), κρίνεται ως αντίθετη προς το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος.

Εξ άλλου, όπως έχει κριθεί (ΣΤΕ 1242/2008 κ.α.), κατά την απαραίτητη, προ της εντάξεως των υδατορεμάτων σε πολεοδομική ρύθμιση (η οποία, πάντως, ένταξη είναι κατ' εξαίρεση επιτρεπτή, υπό τις αναφερόμενες στην νομολογία προϋποθέσεις-ιδ. ανωτέρω απόφαση), αποτύπωσή τους, η αποτύπωση αυτή σε καμία περίπτωση δεν αφορά μόνο στην πραγματική κατάσταση της κοίτης, η οποία έχει ενδεχομένως διαμορφωθεί και λόγω αυθαιρέτων επιχώσεων ή άλλων επεμβάσεων.

Από τις προαναφερθείσες διατάξεις και νομολογία, καθίσταται σαφές, ότι τόσο αυτή ταύτη η οριοθέτηση των ρεμάτων όσον και η ένταξή τους σε πολεοδομικές ρυθμίσεις κινούνται σε εξαιρετικά αυστηρά πλαίσια προστασίας του φυσικού προορισμού των ρεμάτων, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, προς αποτροπή δε αυθαιρέτων ενεργειών (π.χ. «μπάζωμα» κλπ), οι οποίες σκοπό θα είχαν, ενδεχομένως, την τεχνητή, δηλαδή από μη φυσικά αίτια, αποδόμηση του φυσικού προορισμού των ρεμάτων, τονίζεται, ότι μόνη η πραγματική κατάσταση της κοίτης δεν αρκεί για την αποτύπωσή τους εν όψει της εντάξεώς τους σε πολεοδομική ρύθμιση.

Η αυτή αυστηρή θεώρηση προσήκει, πολύ περισσότερο, για τον αποχαρακτηρισμό των ρεμάτων, αφού τούτο αποτελεί δυσμενή μεταβολή και του περιβάλλοντος, εντός του οποίου είναι εντεταγμένα, και επάγεται την απώλεια του φυσικού προορισμού τους, δηλαδή ως φυσικών αγωγών απορροής των πλεοναζόντων υδάτων της γης αλλά και ως φυσικών αεραγωγών του τοπίου αλλά και ως φυσικών στοιχείων, τα οποία συνθέτουν, και αυτά, την ιδιαιτερότητα κάθε τοπίου και των οποίων την απόλαυση και χρήση (π.χ. αθλητικές δραστηριότητες) καθ' ένας δικαιούται.

Κατά συνέπεια, μόνον εκ φυσικών αιτίων (εγκατάλειψη της κοίτης από τα ρέοντα ύδατα) είναι δυνατή η απώλεια, κατά τρόπο οριστικό και μόνιμο, του χαρακτήρα των ρεμάτων ως κοινοχρήστων πραγμάτων όχι δε και λόγω επεμβάσεων, είτε αυθαιρέτων, όπως κατασκευές χωρίς άδεια, είτε με άδεια, δεδομένου, ότι, όπως έχει κριθεί (ιδ. ΣΤΕ 3849/2006), η έκταση, την οποία καταλαμβάνει το ρέμα, δεν επιτρέπεται να χαρακτηρίζεται ως χώρος

οικοδομήσιμος ή προοριζόμενος για την ανέγερση κοινωφελών κτιρίων, αλλ' αποκλειστικώς ως κοινόχρηστος χώρος, επιτρεπομένης μόνον της εκτελέσεως των απολύτως αναγκαίων τεχνικών έργων διευθετήσεως της κοίτης και των πρανών αυτών (ιδ. ΣΤΕ 3849/2006, 3215/2002, 319/2002, 2669/2001, 1801/1995, 3569/1996).

Ενόψει των ανωτέρω, εάν και εφόσον έχει γίνει κατάληψη του χειμάρρου (ή τμήματος αυτού) από κτιριακές εγκαταστάσεις της αναφερομένης στο ιστορικό εταιρείας, (γεγονός το οποίο εναπόκειται στην Διοίκηση να εξακριβώσει), τότε δεν πληρούται η προϋπόθεση της εκ φυσικών αιτίων απωλείας του φυσικού προορισμού του ρέματος και δεν μπορεί η κατάληψη αυτή να οδηγήσει σε αποχαρακτηρισμό του.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

Κατόπιν των ανωτέρω επί των τεθέντων ερωτημάτων το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα) γνωμοδότησε ομοφώνως ως εξής:

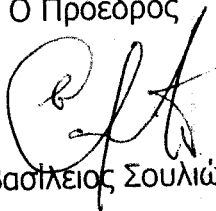
Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων, ότι, σε περίπτωση χειμάρρων-ρεμάτων, που έχουν οριοθετηθεί κατά την προβλεπόμενη τυπική διαδικασία, αρμόδιο όργανο για τον αποχαρακτηρισμό τους είναι το όργανο, το οποίο επικύρωσε την οριοθέτησή τους (με την επιφύλαξη, κατά τα προαναφερθέντα, της σχετικής αρμοδιότητας του Προέδρου της Δημοκρατίας, εφ' όσον πρόκειται για ειδικές περιπτώσεις, π.χ. εκτάσεις ιδιαίτερου φυσικού κάλλους κλπ), θα ακολουθηθεί δε η αυτή διαδικασία, άλλως, εάν, δηλαδή, δεν έχουν οριοθετηθεί με τυπική διαδικασία, αρμόδιο όργανο για τον αποχαρακτηρισμό είναι ο Προϊστάμενος της οικείας Κτηματικής Υπηρεσίας, στην περίπτωση δε αυτή, αρμόδια Υπηρεσία για να πιστοποιήσει, εάν τα τμήματα αυτά του χειμάρρου-ρέματος έχουν χάσει τον κοινόχρηστο χαρακτήρα τους, είναι η αρμόδια τεχνική Υπηρεσία.

Στο τρίτο δε ερώτημα, ότι αποχαρακτηρίζονται μόνον τα ρέματα, τα οποία έχουν καταστεί ανενεργά από φυσικά αίτια και όχι από αυθαίρετες ή μη επεμβάσεις (π.χ. κατασκευές).

Θεωρήθηκε

Αθήνα, 1 ~~4~~-2013

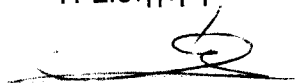
Ο Πρόεδρος

Βασίλειος Σουλιώτης

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Γαρυφαλία Σκιάνη

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους